القلم سُورة ގެ މާނަ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورة القلم — އާޔަތުގެ ޢަދަދު (٥٢)

نٓ ۚ وَٱلْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ① مَآ أَنتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ② وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ③ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ④
فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ ⑤ بِأَييِّكُمُ ٱلْمَفْتُونُ ⑥ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعْلَمُ بِٱلْمُهْتَدِينَ ⑦ فَلَا تُطِعِ
ٱلْمُكَذِّبِينَ ⑧ وَدُّوا۟ لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ ⑨ وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ ⑩

ބަސްމާނަ

نٓ ج = މިއަކުރުގެ މުރާދު ދެނެވޮޑިގެންވަނީ الله އެވެ. ❁ وَٱلْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ① = ޤަލަމާއި ޤަސަމުން
ލިޔުއްވާތަކެތިން ލިޔުއްވާމަލާއިކަތުން ގަންދެއްވައިالله ހުވައި وَحِي ކުރައްވައެވެ. ❁ مَآ أَنتَ = ކަލޭގެފާނު ނުވެއެވެ. ❁
بِنِعْمَةِ رَبِّكَ = ކަލޭގެފާނުގެ رَبُّ ގެ نِعْمَة ގެ ސަބަބުން ❁ بِمَجْنُونٍ ② = މޮޔަބޭކަލަކު ކަލޭގެއަށް ❁ وَإِنَّ لَكَ
لَأَجْرًا = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަށް ޘަވާބެއް ދަރުމައެއްވެއެވެ. غَيْرَ مَمْنُونٍ ③ =
ކެނޑިނުދާނޭފަދަ❁ وَإِنَّكَ = އަދި ހަމަ ކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުވަނީ ❁ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ④ = ހަމަކަށަވަރުން ބޮޑުވެގެންވާ
ބޮޑުވެގެންވާ خُلْقُ ގެ މައްޗަށެވެ. ❁ فَسَتُبْصِرُ = ފަހެ އަވަހަށް ކަލޭގެފާނު ދެކެވޮޑިގެންވާނެއެވެ. ❁ وَيُبْصِرُونَ ⑤ =
އަދި އެމީހުންނަށް (އެ ކާފިރުންނަށް) ދެކެވޭނެއެވެ. ❁ بِأَييِّكُمُ = ކަލޭމެންގެ ކޮންބައެއްކަން ❁ ٱلْمَفْتُونُ ⑥ =
މޮޔަވެފައިވާ މީހަކީ ❁ إِنَّ رَبَّكَ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ رَبُّ ❁ هُوَ أَعْلَمُ = އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވަނީ ބޮޑުވެއެވެ. ❁
بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ = އެކަލާނގެ މަގުން އެއްކިބާވެ ގޮސްފައިވާމީހާ ❁ وَهُوَ أَعْلَمُ = އަދި އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވަނީ ބޮޑު
ވެއެވެ. ❁ بِٱلْمُهْتَدِينَ ⑦ = ތެދުމަގު ލިބިގެންވާ މީހުން ❁ فَلَا تُطِعِ = ފަހެ ކަލޭގެފާނު ކިޔަމަންތެރިވެވަޑައި
ނުގަންނަވާށެވެ! ❁ ٱلْمُكَذِّبِينَ ⑧ = ދޮގުކުރިމީހުންނަށް ❁ وَدُّوا۟ لَوْ تُدْهِنُ = ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް ލުއި
ގޮތްދެއްކެވުން އެމީހުން އެދެއެވެ. ❁ فَيُدْهِنُونَ ⑨ = ދެން އެއުރެން އެމީހުންވެސް ކަލޭގެފާނަށް ލުއި
ގޮތްދައްކާން ❁ وَلَا تُطِعْ = އަދި ކަލޭގެފާނު ކިޔަމަންތެރިވެ ވަޑައިނުގަންނަވާށެވެ. ❁ كُلَّ حَلَّافٍ = ގިނަގިނައިން
ހުވައިކުރާ ކޮންމެ މީހަކަށް (އެއްވެސް މީހަކަށް)❁ مَّهِينٍ ⑩ = ނިކަމެތިވެރިޔަ ❁

إجْمَالِي މާނަ

(١) ن ج : މިއަކުރަކީ ޤުރުއާނުގެ ބައެއް ސޫރަތްތަ ފެށޭ ތަންތާ ހުންނަހަރުފު ވަކި އަކުރުތަކުގެތެރެއިންވާ އަކުރެކެވެ. އެ
އަކުރުގެ ފުރިހަމަ މުރާދު ދެނެވޮޑިގެންވަނީ ހަމައެކަނި الله އެވެ.

ޤަލަމް އާއި ޤަލަމުން ލިޔުއްވާ ބާކަލުން ތަކެތި ގަސަމްދެއްވައި الله ހުވައި وحي ކުރައްވައެވެ.

(٢) (އޭ ރަސޫލު الله އެވެ!.) ކަލޭގެފާނުގެ رب ދެއްވި ނިޢުމަތުގެ ސަބަބުން ކަލޭގެފާނަކީ މޮޔައަކު ކަމުގައި ނުވެއެވެ.
(އެބަހީ ނަބީކަމުގެ ނިޢުމަތާއި އަދި ރިސާލަތު ކަލޭގެ ފާނަށް ދެއްވުމުގެ ސަބަބުން ކަލޭގެފާނު މޮޔަބަކަލަކު ކަމުގައި ނުވެއެވެ.
މިއީ މައްކާގެ ކާފިރުން އެކަލޭގެފާނު އެހެރީ وحي ގެ ސަބަބުން މޮޔަވެފައޭ ނުވަތަ ޖިންނި ބަލިޖެހިގެން މޮޔަވެފައޭ
ކިޔަންފެށުމުން އޭގެ ރައްދުގައި ބާވައި ލެއްވި ބަސްފުޅުކަމެވެ. އެކަލޭގެފާނު އެހެންނޫ މޮޔަވެއިންނެވިކަން އެންމެހައި
އެނގިގެންވެއެވެ.)

(٣) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެ ފާނަށް ކެނޑިގެން ނުދާފަދަ ބޮޑު ނިޢުމަތެއްވެއެވެ.

(٤) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނު ވަނީ ކަނޑައެޅިގެން ބޮޑުވެގެންވާ މާތް ޚުލްޤު ފުޅެއްގައެވެ.

(٥)،(٦) (އޭ މުޙައްމަދުގެފާނެވެ!.) ކަންތައްތައް ބަނދަގެން ސާފުކޮށް އެނގޭހިނދުން ދުނިޔޭން މޮޔަވެފައިވަނީ ކާކުކަން
އެމީހުންނަށް ބަލަގެން އެނގިދާނެއެވެ. މޮޔަވެފައި ވަނީ އެމީހުންތޯ ނުވަތަ ކަލޭގެފާނުތޯ އެނގިދާނެއެވެ. ނިކަންހުރެ
ކަލޭގެފާނު އަޅަން ދެކެވަޑައިގެންނެވޭނެއެވެ. އަދި އެމީހުންވެސް ނިކަންހުރެ އަޅަން ދެކޭނެއެވެ.

(٧) ތިމާ ސިފާ މަގުން ނެއްޓިގެން ފުރިގެންވަނީ ކާކުކަން ކަލޭގެފާނުގެ رب މާތް ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި ސީދާ
މަގުމަތީގައި ވަނީ ކާކުކަންވެސް އެކަލާނގެ މާތް ދެނެވޮޑިގެން ވެއެވެ.

(٨) ފަހެ ކަލޭގެފާނު ދޮގު ހަދާމީހުންނަށް ކިޔަމަންތެރިވެވަޑައިގެން ނުދެއްވާށެވެ.

(٩) އެމީހުން އެދޭ މިއަކީ މުޝްރިކުން އެދޭ ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް ދޫދީ މަޑުމައިތިރިވެ ބައްޕާފުޅުކުރުމެވެ. އޭރުން
އެމީހުންވެސް ކަލޭގެފާނަށް ދޫދީ މަޑުމައިތިރިވާނެތެވެ. — އެމީހުންގެ ބޭނުމަކީ ކަލޭގެފާނު އެމީހުންގެ ބުދުތަކަށް ހުތުރުބަސް
ނުބުނެ އެމީހުން އަޅުކަންކުރާ ތަކެތީގެ ކުށްކަން ފާޅުނުކުރުމެވެ. އޭރުން އެމީހުންވެސް ކަލޭގެފާނު އަޅުކަންކުރާ ތަކެތީގެ
ނުބައިކަމެވެ.—

(١٠) އަދި އެމީހަކު ނިކަމެތި އަދި ދޮގު އަދި ގިނަގިނައިން ހުވައިކުރާ ކޮންމެ މީހަކަށް (އެއްވެސް މީހަކަށް)
ކަލޭގެފާނު ކިޔަމަންތެރިވެ ވަޑައިނުގަންނަވާށެވެ.

هَمَّازٍ مَّشَّآءِۭ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾ مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ عُتُلٍّۭ بَعْدَ ذَٰلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾ أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ءَايَـٰتُنَا
قَالَ أَسَـٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾ سَنَسِمُهُۥ عَلَى ٱلْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾ إِنَّا بَلَوْنَـٰهُمْ كَمَا بَلَوْنَآ أَصْحَـٰبَ ٱلْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا۟ لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ
﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتَثْنُونَ ﴿١٨﴾ فَطَافَ عَلَيْهَا طَآئِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَآئِمُونَ ﴿١٩﴾ فَأَصْبَحَتْ كَٱلصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ فَتَنَادَوْا۟ مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾

ލަފުޒުމާނަ

هَمَّازٍ = غِيْبَ ދޮންނާ ❁ (މީސްތަކުންނަށް ހުތުރު އެއްޗެހިކިޔާ) مَّشَّآءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾ = ދެބަހެއް ވަޅުންނިޔާ ❁ مَّنَّاعٍ
لِّلْخَيْرِ = ހެޔޮކަންތަކަށް މަނާކުރާ ❁ مُعْتَدٍ = އަނިޔާވެރިކަމުގައި ހައްދު ފަހަނައަޅާ ފަރާތާ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ = ފާފަކުރުންގިނަ ❁
عُتُلٍّ = އަޚްލާގު ނުބައި ❁ بَعْدَ ذَٰلِكَ = އޭގެ ފަހުގައި (އުބައި އިސްލާމްވީއަކު ހެދިގެ ހުތުރު ސިފަތަކަކާ ހުރި)❁ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾
= ނަސަބުގައި ދުޅަހެޔޮ ❁ أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ = އޭނާއަކީ މުދާވެރި އަދި ދަރިންގިނަ މީހަކުކަމުގައި (އޭނާއަށް
ކިއަވާދިނުމުން.)❁ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ = އޭނާގެ މައްޗަށް ކިޔަވައިދެއްޔާ ❁ ءَايَـٰتُنَا = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އާޔަތްތައް ❁
قَالَ = އޭނާ ބުނެއެވެ. ❁ أَسَـٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾ = އެއީ އިސްވެދިޔަ މީހުންގެ ބާވަތުގެ ވާހަކަތަކެވެ.❁
سَنَسِمُهُۥ = ނިކަންހުރި ތިމަންރަސް ކަލާނގެ އޭނާއަށް ދަމުވަށްފައްޗެއް ހިންގާނެ عَلَى ٱلْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾ = އޭނާގެ
ނޭފަތުމަތީގައި.❁ إِنَّا بَلَوْنَـٰهُمْ =ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން ރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށް ބަލާއިމްތިޙާނުކުރީމެވެ.❁ كَمَا بَلَوْنَآ =
ތިމަންރަސްކަލާނގެ ބަލާއިމްތިޙާނުކުރެއްވިފަދައިން ❁ أَصْحَـٰبَ ٱلْجَنَّةِ = ބަގީޗާގެ އަހުލުވެރިންނަށް ❁ إِذْ أَقْسَمُوا۟ = އެމީހުން
ހުވައިކުރި ހިނދުން لَيَصْرِمُنَّهَا = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން އެގޮތް ނެގުމަށް ފަތިހު ކަނޑާނަމޭ ކަމުގައި ❁ مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾
=ފަތިސްވަނިކޮށް❁ وَلَا يَسْتَثْنُونَ ﴿١٨﴾ = އަދި އެމީހުން އިސްތިސްނާއެއް ނުކުރުމުގައެވެ.❁ (އެބައި އެމީހުން إِنْ شَاءَ الله
އެކަށް ނުބުނެއެވެ.) فَطَافَ عَلَيْهَا =ފަހެ އެތަން އެބަގީޗާގެ ވަށައިގެން ހިނގައިފިއެވެ.❁ طَآئِفٌ مِّن رَّبِّكَ = ކަލޭގެފާނުގެ
رَبُّ ގެ حَضْرَةُ ންގެ مُصِيْبَة އެއް ❁ وَهُمْ نَآئِمُونَ ﴿١٩﴾ = އެމީހުން ނިދާފައިހުއްޓާ ❁ فَأَصْبَحَتْ كَٱلصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ =
ފަހެ އެތަން ފަތިސްވީ ކަނޑާލެވިފައި ހުރި ހިކިފައިވާ ދަނޑެއްފަދައިން ނުވަތަ އަނދިރި ރޭގަނޑެއްފަދައިން އެތަން ފެންނާށެވެ.❁ فَتَنَادَوْا۟
مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾ = ފަހެ ފަތިސްވަމުން އެއީ އެއްބައިމީހުން އަނެއްބައިމީހުންނަށް ގޮވައިލިއެވެ.❁

إجْمَالِي މާނަ

(١١) އަދި މީސްތަކުންނަށް ހުތުރު އެއްޗެހިކިޔާ އަދި غِيْبَ ބުނާ އަދި ދޮދޮ ދެމީހުންގެ ދޭތެރެ ފަސާދުކުރުމަށް
ދެބައޭޖު ވަދުން ހިގާ (އެއްވެސް މީހަކަށް ކަލޭގެފާނު ކިޔަމަންތެރިވެ ވަޑައިނުގަންނަވާށެވެ.

(١٢) އަދި އެމީހަކު ހެޔޮކަންތަކަށްއަބަދުމަނާކުރާ އަދި އަނިޔާވެރިކަމުގައި ހައްދު ފަހަނައަޅާފައިވާ އަދި ފާފަކުރުންގިނަ
(އެއްވެސް މީހަކަށް ކަލޭގެފާނު ކިޔަމަންތެރިވެ ވަޑައިނުގަންނަވާށެވެ.)

(١٣) އަދި އެމީހާ އަޚްލާޤު ނުބައި ހަރުކަށި އަދި މިބަޔާންވެދިޔަ ހުތުރު ސިފަތަކުގެއިތުރުން އަދި އެމީހާ އެމީހާގެ
ނަސަބުއިގުރާރު ނުކުރާ ނުވަތަ މީހުންގެތެރޭ ނަސަބައިނުވާ ގޮތުން ދުރުވެފައިވާ މީހަކު ކަމުގައި އެމީހާވާނަމަވެސް.

(١٤) އެމީހާ މުދަލުވެރިއަކަށްވީމާ ނުވަތަ ދަރިންގިނަމީހަކަށްވީމާ (އެމީހާއަށް ކިޔަމަންތެރިވެވަޑައި ނުގަންނަވާށެވެ.)

(١٥) ތިމަންނަރަސްކަލާނގެ އާޔަތްތައް އެމީހާގެ ގާތުގައި ކިޔުއްވައިދެއްވިއްޔާ ފަހެ އޭނާބުނާނީ ތިޔައީ އިސްވެދިޔަމީހުން
ދައްކާފައިވާ ދޮގު ގުޅުނު ވާހަކަތަކެއް ކަމުގައެވެ.

(١٦) ނިކަން ހުރެ މިފަދަސިފަތަކުގެ އޭނާގެދުނިޔޭގެ ނުވަތަ ނޭފަތްމަތީގައި ދަގަނޑުގެ ފަހަރާ ހުރިހެން.

(١٧) ހަމަކަށަވަރުން ބަޣީގެ އަހުލުވެރިންނަށް ބާޣީއްސަވައި إِمْتِحَانُ ކުރައްވައިފައިވާފަދައިން އެމީހުންނަށްވެސް - އެބަޔަ
މައްކާގެ އަހުލުވެރިންނަށްވެސް- ބާޣީއްސަވައި إِمْتِحَانُ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއީ އެބަޔަކާގެ އަހުލުވެރިން ފަތިސްވަގުތުގައިސް
އެތާގެ މޭވާތައް ކަނޑާނަމުގައިބުނި ހުވައިކުރިހިނދުންނެވެ.

(١٨) އެމީން އަހަރެންބުނީއިރު އެމީހުން الله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާކަމުގައި - މިހެން ނުބުނެ އިސްތިސްނާއެއްނުކުރެއެވެ.

(١٩) ދެންފަހެ އެމީހުން އެގޮތުގެ މައްކަސް އެއްބަސްވެ ނިދާފައިވީއިރާ އެބަޔާގެއަސް ُ الله ބަލާއެއް ޖެހުނެވެ ފިއްޔެވެ.

(٢٠) ދެންފަހެ ކަނު އަދިރި ރޭއެއްފަދައިން ނުވަތަ ގޮވާނަކަށެއިނދި ހިޔާނު ގަސްފަހިވާ ދަނޑެއްފަދައިން އެބަޔާގެ
ވެއްޖެއެވެ.

(٢١) ދެން އެމީހުން ފަތިހާ ގޮވުމެވެ ކުރިންނާވައި ހާވާގަޑީން އެއްބައިރަކާނގޮވަ ފިއެވެ.

أَنِ ٱغْدُوا۟ عَلَىٰ حَرْثِكُمْ إِن كُنتُمْ صَٰرِمِينَ ﴿٢٢﴾ فَٱنطَلَقُوا۟ وَهُمْ يَتَخَٰفَتُونَ ﴿٢٣﴾ أَن لَّا يَدْخُلَنَّهَا ٱلْيَوْمَ عَلَيْكُم مِّسْكِينٌ ﴿٢٤﴾ وَغَدَوْا۟
عَلَىٰ حَرْدٍ قَٰدِرِينَ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوٓا۟ إِنَّا لَضَآلُّونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾ قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٢٨﴾
قَالُوا۟ سُبْحَٰنَ رَبِّنَآ إِنَّا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَٰوَمُونَ ﴿٣٠﴾ قَالُوا۟ يَٰوَيْلَنَآ إِنَّا كُنَّا طَٰغِينَ ﴿٣١﴾

މުފްރަދާ

أَنِ ٱغْدُوا۟ = ކަލޭމެން ގުދުސް ގުދުސާ އަވަސްވާށެވެ.!❁ عَلَىٰ حَرْثِكُمْ = ކަލޭމެންގެ ދަނޑަށް❁ إِن كُنتُمْ صَٰرِمِينَ ﴿٢٢﴾
= ކަލޭމެންނަކީ ދަނޑުކަނޑައި އަރިމަތިވާ ކަމާނުބަރަށް ކަމުގައިވާނަމަ❁ فَٱنطَلَقُوا۟ = ފަހެ އެމީހުން ހިނގައްޖެއެވެ.❁ وَهُمْ
يَتَخَٰفَتُونَ ﴿٢٣﴾ = އެމީހުން އެކަކު އަނެކަކަށް ސިއްރުން ބުނާބުނާ❁ أَن لَّا يَدْخُلَنَّهَا = އެތަނަށް ވަނަނުދިނުމަށް❁
ٱلْيَوْمَ = މިއަދު❁ عَلَيْكُم مِّسْكِينٌ ﴿٢٤﴾ = ކަލޭމެންގެމައްޗަށް އެއްވެސްމިސްކީނަކު❁ وَغَدَوْا۟ = އަދި އެމީހުން ދިޔައީ
❁ عَلَىٰ حَرْدٍ قَٰدِرِينَ ﴿٢٥﴾ = އެމީހުން ގަސްދުކުރިގޮތަށް ކުރެވުނުކަމާއި އެކުގައެވެ.❁ (އެއްވެސްމިސްކީނަކު
ބަލާނުލައި ނުވެއްދުމުގެ ގަސްދުގައެވެ.) فَلَمَّا رَأَوْهَا = ދެންފަހެ އެމީހުން އެތަންދުށްހިނދުން❁ قَالُوٓا۟ إِنَّا لَضَآلُّونَ ﴿٢٦﴾
= އެމީހުން ބުނީ އަހުރެމެން މަގުފުރެދިއްޖައީމުއެވެ.❁ بَلْ = އެހެންނޫނެވެ. އަހަރެމެންނީ ނެއްޓުނީއެވެ؟❁ نَحْنُ مَحْرُومُونَ
﴿٢٧﴾ = އަހުރެމެން މަހުރޫމުވީމުއެވެ(އެބަހީ ނިޢުމަތުގެ نِعْمَةُ ން) مَحْرُوْمُ ވެއްޖައީމެވެ.❁ قَالَ أَوْسَطُهُمْ = އެމީހުންގެ މެދުގައިވާ މީހާ عَدْلُ ވެރި
ގޮތުގައިވާ ބުންޏެވެ.❁ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ = އަހުރެން ކަލޭމެންނަށް ނުބުނަމުހެއްޔެވެ؟❁ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٢٨﴾ =
ކަލޭމެން تَسْبِيح ނުކިޔުމެ ކީއްވެހެއްޔެވެ؟ ނުވަތަ الله އިހާއަޅުގައްޓުވިއްޔާ ނުބެނެ އެއްގޮތަށްހެއްޔެވެ؟❁ قَالُوا۟ سُبْحَٰنَ
رَبِّنَآ = އެމީހުން ބުނާނެއެވެ. އަހަރެމެން ރަސްކަލާ ކިއާގެ ޒާހިރު طَاهِرُ ވަންތައެވެ.❁ إِنَّا كُنَّا =
ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން ވީއްސެވެ. ظَٰلِمِينَ ﴿٢٩﴾ = އަނިޔާވެރިން ކަމުގައި❁ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ = ފަހެ އޭގެ
އެއްބަޔަކު ކުރިމަތިވެލިއެވެ.❁ عَلَىٰ بَعْضٍ = އަނެއްބަޔަކާއި❁ يَتَلَٰوَمُونَ ﴿٣٠﴾ = އެމީހުން އެމީހުންނާއި މަލާމާތް
ކުރާހާލު❁ قَالُوا۟ = އެމީހުން ބުންޏެވެ.❁ يَٰوَيْلَنَآ = އަހުރެމެންނަށްވާ ހަލާކެއް ބޮޑުކަމާ!❁ إِنَّا كُنَّا طَٰغِينَ ﴿٣١﴾
= ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންވީ ހައްދުފަހަނަޅައިގެން ކަމުގައެވެ.❁

إِجْمَالِي މާނަ

(٢٢) އަދި އެމީހުން އެކަކު އަނެކަކަށް ގޮވިއެވެ. ކަލޭމެން ދަނޑުކަޑައި ދާވާކަށް ގަސްތުކުރަންޏާ އަވަސްއަވަހަށް ދަމުންހިނގާށެވެ.

(٢٣) ދެން އެމީހުން ދަތުރު ދަމުން އެކަކު އަނެކަކަށް ސިއްރުން ބުނެއެވެ.

(٢٤) މިއަދު އެއްވެސް މިސްކީނަކު ކަލޭމެންގެ ދަނޑަށް ވަދެގެން ނުވާނެއެވެ.

(٢٥) ދެންއެމީހުން އެގަސްތު ކުރިމަތިކޮށް ފިސާރި ކުރިމަތިލުމުގެ ގަދަވަރުކަމާއި އެކު ދަތުރު ހިނގައްޖެއެވެ.

(٢٦) ދެންފަހެ އެމީހުން ގޮސް ބަގީޗާ ދުށުމުން އެތަން އޮތް ވީރާނާ ގޮތް ފެނިފައި އެމީހުންބުނީ އަހުރެމެން މިއީ
މަގުއޮޅިފައެވެ. މިއީ އެހެންތަނެކެވެ.

(٢٧) އެހެންނަމަވެސް ދަރަޖަށް حَقِيْقَة ސާފުވީހިނދުން އެމީހުންބުނީ ނޫނެކެވެ. އަހުރެމެން މިވަނީ ބަގީޗާއިން مَحْرُوْم ވެފައެވެ.
(އެބާގެ ހެޔޮކަން އަހުރެމެންނަށް ގެއްލިއްޖެއެވެ. އަހުރެމެންނަށް ކަން ކުރުވިއްޖެއެވެ.)

(٢٨) އެމީހުންގެ ތެރޭގައި ހުރި އެންމެ عَدْلُ ވެރި ހެޔޮފިކުރުވެރިޔާ ބުނެއެވެ. ކަލޭމެން الله އަށް تَسْبِيْح ނުކިޔެއްވީގެން
ހެއްޔެވެ؟ ނުވަތަ الله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާއޭ ނުބުނީ ކީއްވެގެންހެއްޔެވެ؟ (ނުވަތަ الله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާއޭ ބުނީނަމައެވެ.)
މިހެންއަހުރެން ކަލޭމެންކައިރި ނުބުނަމުހެއްޔެވެ؟ އެބަހީ ބުނީމެވެ.

(٢٩) އެމީހުން ދެންބުނިއެވެ. އަހަރެމެން ހެއްދެވި ބޮޑުކަލާނގެ ކަލާނގެ ހުސް طَاهِرُ ވަންތައެވެ. (سُبْحَانَ الله އެވެ.)=
ހަމަކަށަވަރުން އަނިޔާވެރިން ކަމުގައި އަހުރެމެން ވެއްޖައީމުއެވެ.

(٣٠) ދެންފަހެ އޭގެ އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކާއި އެމީހުން އެމީހުންނަށް މަލާމާތް ކުރަމުން ކުރިމަތިލައިފިއެވެ.

(٣١) އެމީހުން ބުނެއެވެ. އަހުރެމެންނަށްވާ ހަލާކުއޭގެ ބޮޑުކަމާއެ! ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންވީ ނުކިޔަމަންތެރިން
ކަމުގައެވެ.

عَسَىٰ رَبُّنَآ أَن يُبْدِلَنَا خَيْرًا مِّنْهَآ إِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا رَٰغِبُونَ ﴿٣٢﴾ كَذَٰلِكَ ٱلْعَذَابُ ۖ وَلَعَذَابُ ٱلْأَخِرَةِ أَكْبَرُ ۚ لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ إِنَّ
لِلْمُتَّقِينَ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٣٤﴾ أَفَنَجْعَلُ ٱلْمُسْلِمِينَ كَٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ لَكُمْ كِتَٰبٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ
﴿٣٧﴾ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَكُمْ أَيْمَٰنٌ عَلَيْنَا بَٰلِغَةٌ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ ۙ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾ سَلْهُمْ أَيُّهُم بِذَٰلِكَ زَعِيمٌ
﴿٤٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَآءُ فَلْيَأْتُوا۟ بِشُرَكَآئِهِمْ إِن كَانُوا۟ صَٰدِقِينَ ﴿٤١﴾ يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى ٱلسُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾

ތަރުޖަމާ

عَسَىٰ رَبُّنَآ أَن يُبْدِلَنَا = އަހަރެމެންގެ رَبُّ އަހަރެމެންނަށް ބަދަލުކޮށްދެއްވުން އުއްމީދު ކުރެވެއެވެ.❁ خَيْرًا مِّنْهَآ =
އެއަށްވުރެ ހެޔޮ ބަގީޗާއެއް.❁ إِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا = ހަމަކަށަވަރުން އަހަރެމެންނީ رَبُّ ގެ حَضْرَةُ ގައި❁ رَاغِبُونَ ﴿٣٢﴾ =
އެދިގަންނަވާ ބަޔަކުމެވެ. ❁ كَذَٰلِكَ ٱلْعَذَابُ ޢަޒާބު އެފަދައެވެ. ❁ وَلَعَذَابُ ٱلْأَخِرَةِ = އަދި آخِرَةُ ޢަޒާބު ❁ أَكْبَرُ =
މާބޮޑުވެގެންވެއެވެ. ❁ لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ = އެމީހުންނަށް އެކަން އެނގޭ ނަމައެވެ.❁ إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ
= ހަމަކަށަވަރުން تَقْوَى ވެރިންނަށްވެއެވެ.❁ عِندَ رَبِّهِمْ = އެމީހުންގެ رَبُّ ގެ حَضْرَةُ ގައި ❁ جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٣٤﴾ = نِعْمَة
ތަކުގެ ސުވަރުގެ ❁ أَفَنَجْعَلُ ٱلْمُسْلِمِينَ = އަޅުގަނޑު މުސްލިމުން މުޖްރިމުންނާ ފަދައިން ހަދާނަމުތޯއެވެ؟ ❁
كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾ = ނުވަތަ ކުށްވެރިން ފަދައިން ❁ مَا لَكُمْ = ކަލޭމެންނަށް ވީކީކޮންކަމެއްތޯއެވެ؟❁ كَيْفَ
تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾ = ކަލޭމެން ވީހަ حُكْم ކުރަނީ ކޮންގޮތަކަށްތޯއެވެ؟ ❁ أَمْ لَكُمْ كِتَٰبٌ = ނުވަތަ ކަލޭމެން އަތުގައި
ފޮތެއްވޭތޯއެވެ؟❁ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾ = އެފޮތުގައި ކަލޭމެން ކިޔަމުން ދަސްކުރާ ❁ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ = ހަމަކަށަވަރުން
އެފޮތުގައި ކަލޭމެންނަށްވާ ❁ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾ = ކަލޭމެން އެދޭ އެއްޗެއް ކަލޭމެން ވީހަ خِيَارُ ކުރާ އަދި އެއްޗެއް ❁ أَمْ لَكُمْ
أَيْمَٰنٌ عَلَيْنَا = ނުވަތަ ކަލޭމެންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ މަތީގައި ވާ عَهْدُ އެއްވޭތޯއެވެ؟❁ بَٰلِغَةٌ = އެ
عَهْدُ ކަށަވަރުވެގެންވާ ❁ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ = قِيَامَة ދުވަހާއި ހަމައަށް❁ إِنَّ لَكُمْ = ހަމަކަށަވަރުން
ކަލޭމެންނަށްވާ ❁ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾ = ކަލޭމެން ވީހަ حُكْم ކުރާ ގޮތަށް ❁ سَلْهُمْ أَيُّهُم = ކަލޭގެފާނު
އެމީހުންނާ ސުވާލުކުރައްވާށެވެ. އެމީހުންގެ ތެރެއިން ކާކުތޯ ❁ بِذَٰلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾ = އެކަމަށް ޒިންމާވާނީ ❁ أَمْ لَهُمْ
شُرَكَآءُ = ނުވަތަ އެމީހުންނަށް ބައިވެރިންވާތޯއެވެ؟❁ فَلْيَأْتُوا۟ بِشُرَكَآئِهِمْ = ފަހެ އެމީހުން އެމީހުންގެ
ބައިވެރިން ގެނެސްފާހުށިކޮށްފާތޯ.❁ إِن كَانُوا۟ صَٰدِقِينَ ﴿٤١﴾ = އެމީހުންނަކީ ތެދުވެރިން ކަމުގައިވާނަމަ❁ يَوْمَ
يُكْشَفُ عَن سَاقٍ = އަދި ކަކުލުގައި ކަށިގަނޑު ހާމަވާ ދުވަހު ❁ وَيُدْعَوْنَ إِلَى ٱلسُّجُودِ = އަދި ސަޖިދަކުރުމަށް
އެމީހުންނަށް ގޮވާނެއެވެ.❁ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾ = ފަހެ އެމީހުންނަށް ކުޅަދާނެ ނުވާނެއެވެ. ❁

إجْمَالِي މާނަ

(٣٢) (އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ.) އަހަރެމެންގެ رَبُّ އަހަރެމެންނަށް އެއަށްވުރެ ހެޔޮ ބަދަލެއް ދެއްވުމަކީ ދުރުކަމެއް
ނޫނެވެ. (އެކަލާނގެ އަހަރެމެން ދެއްވާ ދަރުމަތަކަށް އެދިއުޅެމެވެ.) ހަމަކަށަވަރުން އަހަރެމެންނީ އަހަރެމެންގެ رَبُّ ގެ حَضْرَةُ ގައި
އެދިއެދި އުޅޭ ބައެކެވެ.

(٣٣) ދުނިޔޭގައިވެސް މިފަދަ ޢަޛާބުތަކެވެ صلى ޢަޛާބު އެވަނީއެވެ. އަދި آخِرَةُ ގެ ޢަޛާބު މާބޮޑުވެގެންވެއެވެ. އެމީހުންނަށް އެގޮތް
އެނގޭނަމައެވެ.

(٣٤) ހަމަކަށަވަރުން تَقْوَى ވެރިންނަށް އެމީހުންގެ رَبُّ ގެ حَضْرَةُ ގައި نِعْمَة ތަކުގެވެރި ސުވަރުގެ ވެއެވެ.

(٣٥) ފަހެ ކިޔަ ކިޔަމަންތެރިވި މީހުން ކުށްވެރިން ފަދައިން ހައްދަވާނީތޯއެވެ؟ (އެހެނީ އެމީހުން
ކުށްވެރިން ފަދައިން ނުހައްދަވާނެއެވެ.)

(٣٦) ކަލޭމެނަށް ކިހިނެއް ވެގެންތޯއެވެ؟ ކަލޭމެން މިއަށް حُكْم ކުރަނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ (ކިޔަމަންތެރިންނާއި تَقْوَى
ވެރިންނާ ކުށްވެރިންނާ ހަމަހަމަ ކުރައްވާނެ ކަމަށްތޯއެވެ.)

ދަންނައެވެ. މިއާޔަތް ބާވައިލެއްވީ މައްކާގެ ކާފަރުން ބުނި ބުނުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެބަސް
އެމީހުންބުނީ ކިޔަމަންތެރިންނާއި ކުށްވެރިންނާ ހަމަ ނުކުރައްވާނެ ކަމަށެވެ. އެމީހުން ބުނީ مُحَمَّد ގެ ދީނަށް އީމާންވި މީހުން ހުރިހާ
ކަމެއްގައި ބޮޑުވާނެކަމަށެވެ. އެމީހުން ބުނަނީ قِيَامَة ދުވަހުން ދުނިޔޭގައި ހުރި ފަދައިން ކަލޭމެނަށްވުރެ މާރަނގަޅުވާނެ ކަމަށެވެ.
އެއީ އެމީހުން ކުރި ދަޢުވާއެކެވެ. އަދި ކާފަރުން ދުނިޔޭގައި ބޮޑުކަމާއި މުއްސަނދިކަން ލިބުމުން އެކަން ހެޔޮކަމެއް ކަމުގައި ދެކުނެވެ. މިއީ މައްކާގެ
ބޮޑެތި މީހުންގެ ވާހަކައެވެ. ފަހެ މިއާޔަތްގެ ތެރެއިން الله އެމީހުންނަށް ރައްދު ދެއްވައި އެމީހުން ބުނި ބުނުމަކީ ނުބައި
ވާހަކައެއްކަން ބަޔާން ކުރައްވައެވެ. والله أعلم.

(٣٧) ނުވަތަ (އުޅޭ ފޮތެއްގައި ހަމަހަމަ ކަމުގެ ދަލީލެއް ކަލޭމެނަށް ލިޔެވިފައި ވޭތޯ) ކިޔާ ފަދަ ފޮތެއް ކަލޭމެން ކިޔަވަމުންދަނީ
ހެއްޔެވެ؟

(٣٨) އެފޮތުގައި (ކަލޭމެން ބޭނުންވާ) ކަލޭމެން ޚިޔާރުކުރާ ކޮންމެ إخْتِيَار އެއް ކަލޭމެނަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ލިޔެވިފައި
އެބައޮތް ހެއްޔެވެ؟

(٣٩) ނުވަތަ ކަލޭމެން ކިޔާ حُكْم ތަކުގެ ހައްޤު ކަލޭމެނަށް ލިބޭނެކަމަށް حَضْرَةُ ގައި قِيَامَة ދުވަހާއި
ހަމައަށް ދެމިހުންނަ عَهْدُ އެއް ކަލޭމެން ހިފައިގެން ވޭތޯއެވެ.؟

(٤٠) (އޭ رَسول الله އެވެ!.) އެމީހުންނާ ސުވާލުކުރައްވާށެވެ. އެއިން ކޮން މީހެއްތޯ އެކަމުގެ ޒިންމާވާނީ ކޮބައިތޯ އެބަހުންނަށް ކަލޭގެފާނު
އަހުއްވާށެވެ!.

(٤١) ނުވަތަ އެބައިމީހުންނަށް އެކަމުގައި ބައިވެރިވާ ބަޔަކު ވޭތޯއެވެ؟ އަދި އެމީހުން އެބުނާ ކަމެއްގައި
ވެރިޔާ އެމީހުންގެ އެ ބައިވެރިން ހުރިކަމަށް ދަޢުވާ ކުރާނަމަ އެމީހުންގެ ބައިވެރިން آخِرَة ދުވަހުން
އެގެނެސް ދޭށެވެ. އެމީހުން ތެދުވެރިންނަށް ވާނަމަ އެބައިވެރިން ގެނެސް ދޭންވާނެއެވެ.
ނުދެވޭނެއެވެ.

(٤٢) އަދި ކަކުލުގެ ކަށިވިލާ ފެނުމުން (ކަންތައް ބޮޑުވާ ދުވަހުން) ސަޖިދަކުރުމަށް އެމީހުންނަށް ގޮވާނެއެވެ. ފަހެ އެބައި
މީހުންނަށް އެކަމަށް ކުޅަދާނަ ނުވާނެއެވެ.

خَٰشِعَةً أَبْصَٰرُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۖ وَقَدْ كَانُوا۟ يُدْعَوْنَ إِلَى ٱلسُّجُودِ وَهُمْ سَٰلِمُونَ ﴿٤٣﴾ فَذَرْنِى وَمَن يُكَذِّبُ بِهَٰذَا ٱلْحَدِيثِ ۖ
سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأُمْلِى لَهُمْ ۚ إِنَّ كَيْدِى مَتِينٌ ﴿٤٥﴾ أَمْ تَسْـَٔلُهُمْ أَجْرًا فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾ أَمْ
عِندَهُمُ ٱلْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾ فَٱصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُن كَصَاحِبِ ٱلْحُوتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ لَّوْلَآ أَن تَدَٰرَكَهُۥ
نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِۦ لَنُبِذَ بِٱلْعَرَآءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾

ތަރުޖަމާ

خَٰشِعَةً أَبْصَٰرُهُمْ = އެމީހުންގެ ލޮލުތަކުން ބިރުވެރިކަމުން ތިރިވެގެންވާ ހާލުއެވެ. ۞ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ = އެމީހުން ނިކަމެތިކަމުން ފޮރުވާލާނެ
ނިކަމެތިކަމާ ދިމާވެގެންނެވެ. ۞ وَقَدْ كَانُوا۟ يُدْعَوْنَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނަށް ގޮވުން ކަމުގައިވިއެވެ. ۞ إِلَى
ٱلسُّجُودِ = ސަޖިދަކުރުމަށް ۞ وَهُمْ سَٰلِمُونَ ﴿٤٣﴾ = އެމީހުން (ދުނިޔޭގައި) ސަލާމަތުން ތިބިއިރު. ۞ فَذَرْنِى وَمَن
يُكَذِّبُ = ފަހެ ދޮގުކުރާ މީހާ މިވަޙީކަލާމަށް ދޮގުކުރާމީހާ އަޅުގަނޑާ ދޫކޮށްލާށެވެ. ۞ (މިވަޙީކަލާމަށް ދޮގުކުރާމީހާގެ ކަންތައް އަޅުގަނޑަށް ދޫކޮށްލާށެވެ.)
بِهَٰذَا ٱلْحَدِيثِ = މިވާހަކަ: އެބަހީ މި قُرآن ۞ سَنَسْتَدْرِجُهُم = ނިކަންހުރެ މިވަޙީކަލާމަށް އެމީހުން
ހިއްދަވާނެއެވެ ކިބައިން. ۞ مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ = އެމީހުންނަށް ނޭނގޭ ގޮތުގައި ކަންތައް ހިނގާގޮތަށެވެ. وَأُمْلِى
لَهُمْ = އަދި އެމީހުންނަށް ފުރުޞަތު ދެއްވަމުއެވެ. ۞ إِنَّ كَيْدِى مَتِينٌ ﴿٤٥﴾ = ހަމަކަށަވަރުން މިވަޙީކަލާމަށް ދޮގުކުރާމީހުންގެ
ގޮތުން ގަދަފަދަފޮނުވާއެވެ. ۞ أَمْ تَسْـَٔلُهُمْ أَجْرًا = ނުވަތަ ކަލޭގެފާނު އެމީހުންގެ ކިބައިން أجُور އަދަދު
އެދިވަޑައިގަންނަވަނީތޯއެވެ؟ ۞ فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ = ފަހެ އެމީހުން އެކަމުން ދަރަނިވެރިން. ۞ مُّثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾ = ބަރުވެގެން
۞ أَمْ عِندَهُمُ ٱلْغَيْبُ = ނުވަތަ އެމީހުންގެ އަތުގައި ޣައިބު ވަނީހެއްޔެވެ؟ ۞ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾ = އެމީހުން އެއިން
ލިޔަން. ۞ فَٱصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ = ފަހެ ކަލޭގެފާނުގެ رَبُّ ގެ ޙުކުމް އަށް (އަޅުގަނޑު) ކެތްތެރިވެ ވަޑައިގަންނަވާށެވެ. ۞
وَلَا تَكُن = އަދި ކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެން ނުގަންނަވާށެވެ. ۞ كَصَاحِبِ ٱلْحُوتِ = މަހުގެ އެކުވެރިޔާ ފަދައިން. ۞ إِذْ
نَادَىٰ = އެކަލޭގެފާނު ގޮވާ ދުޢާ ކުރެއްވިހިނދު. ۞ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ = އެކަލޭގެފާނު ހިތާމަވެރިކަމާއި ފުރިގެންވާ ހާލު ۞
لَّوْلَآ أَن تَدَٰرَكَهُۥ = އެކަލޭގެފާނަށް ލިބިވަޑައިނުގަންނަވާނަމަ. ۞ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِۦ = އެކަލޭގެފާނުގެ رَبُّ ގެ
ރަޙްމަތްތެރިކަމުގެ. ۞ لَنُبِذَ بِٱلْعَرَآءِ = ކަނޑުއޮޑިގެން ހުސްބިމެއް ސަހަރާއަކަށް އެކަލޭގެފާނު އެއްލައި ލެވުނީހެވެ. ۞
وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ = އެކަލޭގެފާނު މަލާމާތްލިބިވި ނިކަމެތިވެގެންވާ ހާލުގައެވެ ۞

ވަނީ إِجْمَالِي

(٤٣) އެމީހުންގެ ލޯތައް ބިރުން ފުންކަލިވެގެންވާ ހާލު އެމީހުންގެ މައްޗަށް ފިރިވެގެންވާނީ ހިތާމަތައް ނުހަނު ނިކަމެތި ދެރަކަމެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން (ދުނިޔޭގައި) ސަލާމަތުން ތިބި ހާލު ސަޖިދަކުރުމަށް އެމީހުންނަށް ގޮވުނެވެ. (އެއިރު އެކަމަށް އިޖާބަނުދިނީއެވެ. ދެން މިއަދު އެމީހުންނަށް އެކަމަށް ކުޅަދާނަ ވެގެން ނުވާނެއެވެ.)

* تفسير علم ފިރިހުންގެ ބައެއް ބޭކަލުން ވިދާޅުވެއްވައެވެ: މި އާޔަތުން އެ އިސްލާމަށް ވަނީ ދުނިޔޭގައި އަޒާނުއިވުމު ބަންގި އަޑުއަހާފައި ނަމާދަށް ހާޒިރު ނުވާ މީހުންނާއި ގުޅޭ ބަސްފުޅެއްކަމަށެވެ. ޖަމާޢަތް ދޫކޮށްލުން ﷲ ގެ ކަރީމުވީ ޒާތް ކަށަވަރުކުރެއްވި އެންމެ ބޮޑު މީހުންނަކީ ސަޖިދަކުރަން އަންގާފައިވާއިރު ބޮޑާވެގެން ސަޖިދަ ނުކުރާނެއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި އަޒާނުއިވުމު ސަޖިދަކުރަން ކުރީކޮޅުގައި މީހުން ހުރި އަދި ތޮއްޑަކޮށް އިއްވުމުން ސަޖިދަކުރި މީހުން (މުނާފިޤުން) ނަމަ އަދުވާހުން ސަޖިދަކުރަން ކުޅަދާނަ ނުވާނެއެވެ. އެމީހުންގެ ބުރަކަށިތައް ހުންނާނީ އެއް އަކައްޓަކަށް ފަށާއިގަނޑެއް ހެދިގެން ކަހަލަ ގޮތަކަށެވެ. އެމީހުންނަކަށް ސަޖިދައަށް ނުކުޅެދޭނެއެވެ. = زُبْدَةُ التَّفْسِيرْ=

(٤٤) (އޭ ރަސޫލު ﷲ އެވެ!.) ފަހެ މިވާހަކަ: އެބަހީ މި قُرآن ދޮގުކުރާ މީހާ ތިމަންރަސްކަލާނގެއަށް ދޫކޮށްލައްވާށެވެ!.(ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަނި ފުދެއްވާނެއެވެ.) ނިކަންހުރެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށް ނޭނގޭ ގޮތުގައި ނުވަތަ ނޭނގޭ ފަރާތަކުން އެމީހުން ހިފަހައްޓަވާނެއެވެ.

(٤٥) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށް މުއްދަތު ދެއްވާނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ރޭވުން ގަދަފަދަވެގެންވެއެވެ.

(٤٦) (އޭ ރަސޫލު ﷲ އެވެ!.) ނުވަތަ ކަލޭގެފާނު އެމީހުން ނަށް ބަރުވެގެން ނުދެއްކިދާގެން ދަރަނިވެރިވާފަދަ أجُور އަކަށް އެމީހުންގެ ކިބައިން އެދިވަޑައިގަންނަވަނީތޯއެވެ؟

(٤٧) ނުވަތަ އެމީހުންގެ އަތުގައި އެމީހުން އެއިން ލިޔުންތެރިކޮށްލާ غَيب ގެ مَعْلُومَاة ވަނީހެއްޔެވެ؟

(٤٨) (އޭ ރަސޫލު ﷲ އެވެ!.) ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނުގެ ربّ ގެ ޙުކުމްތަކަށް އަދި އެކަލާނގެ އަމުރު ފަދަކަން ކެއްތެރިވެ ވަޑައިގަންނަވާށެވެ. އަދި މަހުގެ އެކުވެރިޔާގެ ކަހަލައިން ކަލޭގެފާނު ފަދައެއް ނުވަންނަވާށެވެ. (މަހުގެ އެކުވެރިޔާގެ މުރާދަކީ މަސްގަނޑެއްގެ ބަނޑުގައި ސާހިބު ޔޫނުސް ގެފާނެވެ.) ފަހެ އެކަލޭގެފާނު ހިތާމަފުޅުގައި މާތްވެރިކަމުން ފުރިގެންވާ ހާލު އެކަލޭގެފާނުގެ ربّ އަށް ނިދާ ދެންނެވިނުދާ (ދުޢާ ދެންނެވިނުދާ) ހަނދުމަފުޅު ކުރައްވާށެވެ.

(٤٩) އެކަލޭގެފާނުގެ ربّ ގެ حضرة ން އެކަލޭގެފާނަށް ނިޢުމަތެއްލިބި ވަޑައިނުގަންނަވި ނަމަ އެކަލޭގެފާނު އެއްލަވާލެވޭނީ ނުލާ ބިމަކަށެވެ. ކުށްވެރިކަމާއި މަލާމާތް ލިބިގެންވާ ހާލު އެއްލަވައިލެވިއްޖައީހެވެ.

* ފަހެ އެކަލޭގެފާނުގެ ربّ ގެ حضرة ން އެކަލޭގެފާނަށް ލިބިވަޑައިގެންނެވި ނިޢުމަތަކީ އެކަލޭގެފާނު ތައުބާވެ ވަޑައިގަތުމުގެ ތައުފީޤު އެކަލޭގެފާނަށް ދެއްވުމެވެ. އެއީ އަސްލު ނިޢުމަތެވެ.

فَٱجْتَبَٰهُ رَبُّهُۥ فَجَعَلَهُۥ مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِن يَكَادُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَٰرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا۟ ٱلذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُۥ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿٥٢﴾

ތަރުޖަމާ

فَٱجْتَبَٰهُ رَبُّهُۥ = ފަހެ އެކަލޭގެފާނުގެ ފާނުންގެ رب އެކަލޭގެފާނު އިޚްތިޔާރު ކުރައްވާ ޚާއްޞަ ކުރައްވައިފިއެވެ. ✤ فَجَعَلَهُۥ
مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٥٠﴾ = އަދި އެކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނު ސާލިޙު މޮޅުބޭކަލުންގެތެރެއިން ލައްވަވައިފިއެވެ. ✤ وَإِن يَكَادُ
ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކާފަރުވީ މީހުން ގާތްވެއްޖެއެވެ. ✤ لَيُزْلِقُونَكَ = ކަލޭގެފާނު ކައްސާލައިލުމަށް ✤
بِأَبْصَٰرِهِمْ = އެމީހުންގެ ލޮލުން ✤ لَمَّا سَمِعُوا۟ ٱلذِّكْرَ = އެމީހުން ޛިކުރު އަޑު އިވުނު ހިނދު (ޤުރުއާން އަޑު އިވުނު ހިނދު) ✤
وَيَقُولُونَ = އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ. ✤ إِنَّهُۥ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾ = އޭނާ ހަމަކަށަވަރުން ކަނޑައެޅިގެން މޮޔައެކެވެ. ✤ وَمَا
هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ = އަދި އެއީ ނޫނެވެ.(އެ ޤުރުއާން ނޫނެވެ.) ޛިކުރެއްކަމުގައި މެނުވީ (މީސްތަކުންނަށް ބާރުނުވާ ހިދާ
ކަމުގެ ބާރުނުން ކަމުގައި މެނުވީ) ✤ لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿٥٢﴾ = އެންމެހައި ޢާލަމްތަކަށްވާ ✤

إجْمَالِي މާނަ

(٥٠) ދެންފަހެ އެކަލޭގެފާނުގެ رَبُّ އެކަލޭގެފާނު އިޖްތިބާކޮށް ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ސާލިޙު މީހުންގެ ތެރެއިން ލައްވައިފިއެވެ. ރަސޫލުބޭކަލުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނުއްވައިފިއެވެ. (މިވާހަކަ ބައެއް ސުޙުފުތަކުގައި ވާގޮތެވެ.)

(٥١) (އަދި ކާފަރުންނަށް ﷲ އަށް!) ކަލޭގެފާނު ދެކެއުން މިފަދަ އަޑު ކާފަރުންނަށް އިވުމުން އެމީހުންގެ ލޮލުން ކަލޭގެފާނު ފުރޮޅައިލާފައިވާނެހެނެވެ. އެ ބަލުމުން ކަލޭގެފާނު ވެއްޓިގެންދާނޭ ކަހަލައެވެ. ކަލޭގެފާނުން ހަލާކުކުރުމަށް ބެލުމެވެ. އެބަސްބުނީ އެމީހުން ބުނެއެވެ. އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ މުޖުނޫނެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ މަޖުނޫނެކެވެ.

(٥٢) އެކަމަކު އެކަލޭގެފާނަކީ ޢާލަމުތަކަށް ޒިކުރެއް ކަމުގައި ވެދާނެ ކަމަށް ބުނާ ގޮތަކަށް ނޫނެވެ. މިސްކީނުންނަށް ބޭނުންވާ ހިދާޔަތްދޭ ބަޔާނެއް ކަމުގައި ވެގެންވާ ބައެކެވެ. والله أعلم.